

Factsheet bij Dadermonitor mensenhandel 2013-2017

Mensenhandel is een aantasting van de waardigheid en integriteit van de mens en een inbreuk op de persoonlijke vrijheid. Toch is uitbuiting van zowel kinderen als volwassenen een dagelijkse realiteit. In Nederland gaat het naar schatting om tussen de 5.000 en 7.500 mogelijke slachtoffers per jaar. Een aanzienlijk aantal daders is hiervoor verantwoordelijk. Slechts een klein deel van hen wordt strafrechtelijk aangepakt.

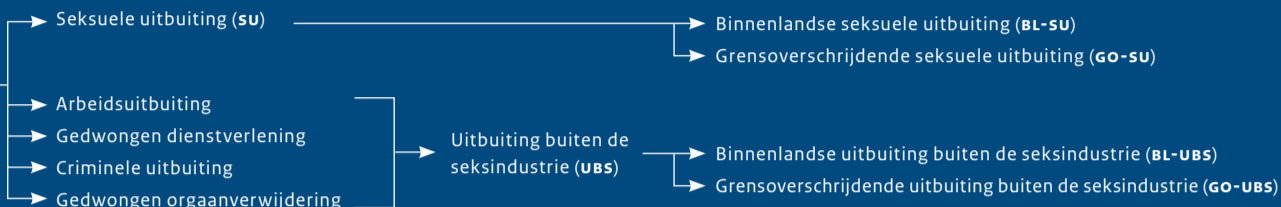
In de Dadermonitor mensenhandel is weergegeven hoeveel daders van mensenhandel voorkomen in de verschillende fases vanaf het moment dat het delict plaatsvindt. De volgende fases worden onderscheiden:

- Prevalentie
- Signalering
- Opsporing
- Dagvaarding
- Veroordeling
- Resocialisatie
- Recidive

De cijfers in het linkerdeel van onderstaande figuur geven het jaarlijks gemiddeld aantal daders weer per fase in de strafrechtketen waarover wel informatie beschikbaar is. Aan de rechterkant is te zien bij welke mensenhandelvormen deze daders betrokken zijn.

HET ONDERZOEK

MENSENHANDELVORMEN

KANTEKENINGEN BIJ HET ONDERZOEK

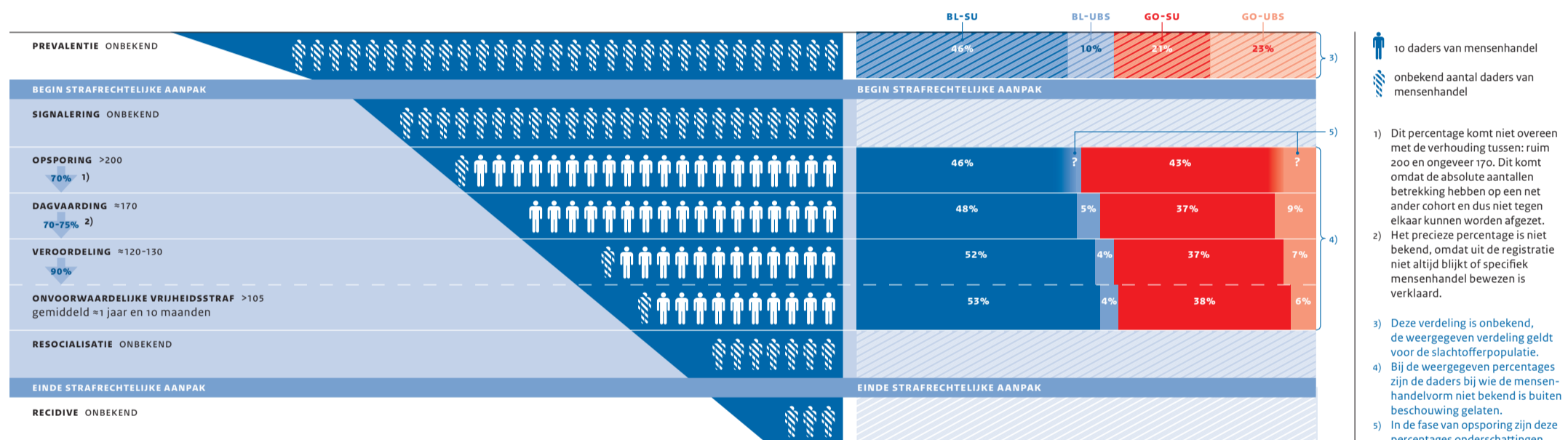
Er is geen informatie bekend over het aantal daders dat zich ieder jaar schuldig maakt aan mensenhandel in Nederland, oftewel de daderprevalentie.

Dit geldt ook voor de eerste fase van de strafrechtketen: de signalering. De registraties van de opsporingsinstanties (politie, Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Koninklijke Marechaussee) lenen zich er niet voor om te achterhalen hoeveel

en welke signalen wel aanleiding geven tot een opsporingsonderzoek naar mensenhandel en hoeveel en welke signalen dit niet doen. Verder zijn in deze monitor geen cijfers opgenomen over hoeveel en welke daders, na veroordeling, door

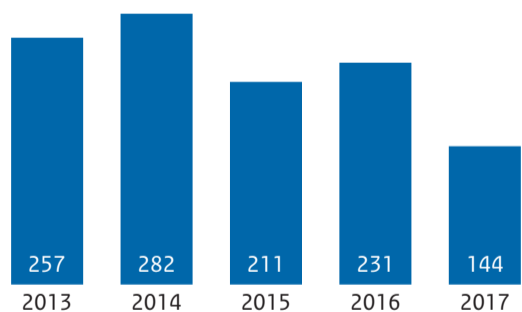
de reclassering begeleid worden om terug te keren in de maatschappij (resocialisatie). Tot slot bestaat ook geen zicht op de daders die zich na veroordeling opnieuw inlaten met criminaliteit – en mensenhandel in het bijzonder (recidive).

DE RESULTATEN

OPSPORING

In de periode 2013-2017 werden jaarlijks gemiddeld 200 opsporingsonderzoeken naar mensenhandel gestart door de politie, de Koninklijke Marechaussee en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (die alleen arbeidsuitbuiting onderzoekt). Dit resulteert in gemiddeld ruim 200 verdachten die jaarlijks bij het Openbaar Ministerie worden ingeschreven. Dit aantal is in de afgelopen jaren enorm afgenomen.

DAGVAARDING

Als een opsporingsonderzoek is afgerond, wordt het dossier opgestuurd naar het OM. Per verdachte beslist het OM of de zaak voor de rechter wordt gebracht (dagvaardt). Gemiddeld dagvaardt het OM in bijna 70% van de gevallen. De zaken van de overige verdachten worden meestal geseponeerd vanwege onvoldoende bewijs.

VEROORDELING

Na dagvaarding oordeelt de rechter op basis van het bewijs of de verdachte zich schuldig heeft gemaakt aan mensenhandel. 70 tot 75% van de gedagvaarde verdachten wordt veroordeeld voor mensenhandel. Hiervan wordt 90% gestraft met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf. Deze duurt gemiddeld één jaar en tien maanden.

De straffen kennen een grote verscheidenheid en zijn niet eenduidig. Veel verschillende factoren hebben invloed op de straf (bijvoorbeeld het jaar waarin de

rechter uitspraak doet, de minderjarigheid van het slachtoffer en de mensenhandelvorm). Hoe deze factoren invloed hebben op de straf (en op elkaar) is niet duidelijk. Hierdoor is niet te zeggen in hoeverre gelijk wordt gestraft in vergelijkbare mensenhandelzaken en welke factoren – op welke manier – hierbij een rol spelen.

BINNENLANDSE SEKSUELE UITBUITING (BL-SU)

BL-SU-daders vormen de grootste groep daders in de strafrechtketen (bijna de helft). Ruim een derde van hen is niet ouder dan 22 jaar. Het is zorgelijk dat bij een ernstig delict als mensenhandel zo'n grote groep jonge daders betrokken is. BL-SU-daders worden net iets vaker gedagvaard, veroordeeld en gestraft met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf dan de daders van andere vormen van mensenhandel.

BINNENLANDSE UITBUITING BUITEN DE SEKSINDUSTRIE (BL-UBS)

Slechts één op de twintig daders die wordt vervolgd en

berecht voor mensenhandel is betrokken bij BL-UBS. Dat er in Nederland maar heel weinig slachtoffers en daders van BL-UBS in beeld komen kan erop wijzen dat het een blinde vlek is voor de betrokken instanties. Dat zou zeer onwenselijk zijn, want dat betekent dat deze groep slachtoffers in Nederland onvoldoende bescherming geniet en dat daders vrijuit gaan.

GRENDOERSCHRIJDENDE UITBUITING BUITEN DE SEKSINDUSTRIE (GO-UBS)

Er worden maar weinig zaken van uitbuiting buiten de seksindustrie opgepakt. Bovendien is de doorstroom in de strafrechtketen minder goed. Hierdoor worden jaarlijks slechts zo'n vijftien GO-UBS-zaken voor de rechter gebracht. Opsporingsinstanties lijken dus meer moeite te hebben om voldoende bewijs te verzamelen, het OM is (mede daardoor) minder geneigd om te dagvaarden en de rechter komt minder vaak tot een bewezenverklaring en legt minder vaak een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf op.

DE AANBEVELINGEN

1. Onderzoek hoeveel daders één van de vier mensenhandelvormen plegen

Inzicht in de daderprevalentie is belangrijk om te weten of de aanpak toereikend is. Op dit moment is hier geen enkel zicht op. Daarom beveelt de Nationaal Rapporteur de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid aan om te (laten) onderzoeken welke methode het meest geschikt is om de daderprevalentie van de verschillende mensenhandelvormen te meten, en met de meest geschikte methode een eerste betrouwbare schatting uit te (laten) voeren.

2. Onderzoek hoeveel daders van mensenhandel recidiveren

Het voorkomen dat daders opnieuw de fout in gaan is een belangrijk speerpunt van de aanpak van mensenhandel, maar op dit moment is er geen enkel inzicht in hoe vaak dit gebeurt. Daarom beveelt de Nationaal Rapporteur de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid aan om te (laten) onderzoeken hoe vaak daders van de verschillende mensenhandelvormen recidiveren.

3. Zorg voor inzicht in de volledige reactieve dadergerichte aanpak van mensenhandel

Het dalende aantal daders (en slachtoffers) dat in beeld komt maakt het noodzakelijk dat de aanpak van mensenhandel wordt geïntensiveerd. Doordat veel informatie over maatregelen gericht op daders niet wordt geregistreerd, is het effect van de (geïntensiverde) aanpak echter niet goed te meten. Zo moet er naast inzicht in de vier mensenhandelvormen in de strafrechtketen, ook informatie worden verzameld over de fase van signalering, financieel onderzoeken en de bestuurlijke aanpak van mensenhandel. De Nationaal Rapporteur beveelt de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid dan ook aan de monitoring van de volledige strafrechtelijke aanpak en ook die van de bestuurlijke aanpak van mensenhandel mogelijk te maken.

4. Vergroot en verbreed de opsporings- en vervolgingsinspanningen voor uitbuiting buiten de seksindustrie

Zaken van uitbuiting buiten de seksindustrie kennen een grote verscheidenheid. Te denken valt aan arbeidsuitbuiting, criminele uitbuiting en gedwongen orgaanverwijdering. De aanpak van uitbuiting buiten de seksindustrie wordt in de praktijk als complex ervaren, waardoor dit soort zaken nu nauwelijks voor de rechter komen. Daarom beveelt de Nationaal Rapporteur het Openbaar Ministerie (als aanstuurder van de opsporing) aan om meer zaken en een grotere verscheidenheid aan zaken van uitbuiting buiten de seksindustrie op te (laten) pakken, zodat de kennis over deze fenomenen groter wordt en eenduidige rechtsvorming tot stand komt.

5. Onderzoek welke factoren leiden tot een bepaalde straf in mensenhandelzaken

Er bestaat in de praktijk behoefte aan meer duidelijkheid over de strafoplegging in mensenhandelzaken, die op het eerste gezicht niet eenduidig lijkt. Hiervoor is goed inzicht nodig in welke factoren (bewust dan wel onbewust) meespelen wanneer de rechter de straf bepaalt. Dit biedt ook handvatten om tot een passende en consistente straf te komen. De Nationaal Rapporteur beveelt de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid aan een diepgaande analyse uit te (laten) voeren naar het effect van de factoren die de strafoplegging in mensenhandelzaken beïnvloeden.